

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Kormányrendeletéhez

Javaslat a
PÁPAI KÉPZŐMŰVÉS Z KÖR
települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

.....
Szabadkai Verita igazgató
Jókai Mór Művelődési és Szabadidő Központ

Pápa, 2020. június 4.

PÁPAI POLGÁRMESTERI HIVATAL KÖZPONTI IKTATÓ	
ÉRKEZETT:	2020 -06- 15
Ügyszám:	A01/206-17/20
Melléklet: ..... db	Ügyintéző: Horváth H.

Horváth H.
2020. 06. 12.
pr. sz.
T. H. H.
2020 -06-12

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Jókai Mór Művelődési és Szabadidő Központ
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: **Szabadkai Verita igazgató**
Levelezési cím: **8500 Pápa, Erzsébet liget 1.**
Telefonszám: **89/313-905**
E-mail cím: **jmk@jmkpapa.hu**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
Pápai Képzőművész Kör
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság   egészség és életmód   épített környezet
 ipari és műszaki megoldások   **kulturális örökség**   sport
 természeti környezet   turizmus és vendéglátás
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye
A Pápai Képzőművész Körhöz köthető értékek részben szellemiek, ebben az értelemben a hely meghatározása irreleváns. Materiálisan tekintve az ide sorolható művek köz- és magángyűjteményekben található több helyszínen városunkban, országszerte és a nagyvilágban is.
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési   tájegységi   megyei   külföldi magyarság
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Művészeti körökben nem szokatlan az a jelenség, amikor egy-egy nagy formátumú, széles látókörű alkotó, szakmai tudásban és tapasztalatokban bővelkedő egyéniség köré tanítványok, követők csoportosulnak. Mindez elmondható a nagy műveltségű, Európa több országában (később Amerikában) is tapasztalatokat gyűjtő rimaszombati születésű *A. Tóth Sándor tanár, festő-és bábművésztől*, aki a '30-as évektől kiemelkedő szerepet vállalt Pápa képzőművészeti életének alakításában. Az ő nevéhez köthető 1949-ben annak a képzőművészeti szabadiskolának az indítása, mely azután szélesre tárva kapuit, „körré” alakulva, neves képzőművészek, tanárok, művészetet szerető és értő emberek sokaságának nyújtott örök életre szóló lelki és intellektuális útravalót. „A Kör akkoriban nekünk a világot jelentette. Megismerhettük A. Tóth Sándor neves tanítványait, barátait, a kor szellemi klasszikusait: Csoóri Sándort, Lőrincze Lajost, Somogyi Józsefet, Vathy Zsuzsát és másokat – vallja Ézsiás István szobrászművész, a közösség egykori tagja. A. Tóth Sándor mellett hamarosan feltűnt az egykori pápai bencés gimnazista, majd a Képzőművészeti Főiskolán 1944-ben végzett *Czirák Lajos*. Ők ketten irányították a felnőtt csoport munkáját, míg vele

párhuzamosan Hénel Gusztáv festőművész indította a Gyermek Képzőművész Kört. A Tóth Sándor halála után a stafétabotot olyan kiváló tanárok, művészek vették át többek között, mint Szalay László, Zsuppán István, Heitler László és Horváth Lajos. Két utóbbi művész a városban kifejtett sok évtizedes kimagasló alkotó munkájáért, művészetszervező tevékenységéért Pápa Város Díszoklevelét kapta. 2003-ban a Kör (Horváth Lajos vezetése alatt) rangos kitüntetésben részesült. Az *Amator Artium XVIII. Országos Képző – és Iparművészeti Tárlat Esszencia kiállításán* a csoport elnyerte a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Közművelődési Főosztályának *Közösségi díját*. A Körhöz köthető az a hagyományteremtő kezdeményezés is, mely hosszú évekig biztosított bemutatkozási alkalmat a helyi alkotók számára. Az általában ősszel megrendezett *Pápai Tárlat* elindításának jelentősége abban áll, hogy ráirányította a figyelmet a helyben született művek értékére. Mű(vész) és közönség találkozása, kapcsolata – közösségi élményeken keresztül – az összetartozás tudatát ápolta. A 'lám nekünk milyen kincseink vannak' felismerés közös értékrendje az együvé tartozás, az érzelmi közösség, a helyi identitástudat elmélyítését segítette. A pápai Képzőművész Kör rangját, presztízsét tovább erősítik azok az elismert művészek, akik nem minden esetben köthetők szorosan e közösséghez, ám munkásságukkal, szemléletükkel hozzájárultak a pápai képzőművészet fejlődéséhez, a város szellemi, kulturális értékeinek, örökségének gazdagításához – a kezdetektől napjainkig. A teljesség igénye nélkül néhány A. Tóth tanítvány „e körből”: *Somogyi József szobrászművész, Kokas Ignác festőművész, Závory Zoltán grafikus, festő/restaurátor, Fischer Ernő festőművész, Istenes Iscserekov András festőművész, Nagy László költő, grafikus, Hencze Tamás festőművész, Bíró Károly tanár, festőművész* valamint a pápai születésű kiváló művészettörténész, *Szij Béla*, a Magyar Nemzeti Galéria egykori munkatársa.

A Kör rövid története: *1949-ben* megalakul a Képzőművész Kör A. Tóth Sándor és Cziráki Lajos vezetésével, vele párhuzamosan a Gyermek Képzőművész Kör Hénel Gusztáv irányításával, *1952-ben* államosítják a református kollégiumot, A. Tóth Sándort áthelyezik a Türr Gimnáziumba, *1953-ban* a Kör a Jókai Művelődési Házba kerül (székhelye a mai Ady Endre sétányon volt), *1965-66. között* A. Tóth Sándor Amerikába utazik, ez idő alatt a csoportot Heitler László irányítja. *1966:* Hénel Gusztáv halála miatt Heitler László vette át a gyermek szakkört, *1970-ben* a Kör átköltözik új helyére, az Esterházy-kastélyba. *1972-1985. között* Borbély Lajosné veszi át a Gyermek Képzőművész Kör vezetését, rövid ideig a felnőtt körben is helyettesít. *1975-ben* Szalay László lesz a szakkör vezetője. A. Tóth Sándor halála után, *1980-1996. között* többek között Zsuppán István, Ughy Miklós és Heitler László irányítja a munkát. *1996-tól* haláláig, *2019-ig* Horváth Lajos a Képzőművész Kör vezetője. Az új vezető *2020-tól* Kiss László ny. tanár, képzőművész.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Miben ragadható meg egy művészeti közösség jelentősége, értéke, mi az a többlet, ami az elsajátítható technikai tudás megszerzése fölött áll? A válasz nyilvánvalóan a vezetők hozzáértésében, tájékozottságában, vonzó egyéniségében, a foglalkozások közösségi atmoszférájában, személyiségformáló erejében, szemléletet, világlátást alakító hatásaiban keresendő. Mindez megmutatkozik abban, hogy a Kör a város lélekszámahoz viszonyítva milyen nagy számban indított útjára tanárt, alkotót, művészetkedvelő/értő embert.

Maguk a Körben keletkezett művek is komoly értéket képviselnek, de talán ennél is fontosabb a közösség, mint érték. Az a közösség, amely 70 éven keresztül fennmarad és folyamatosan működik, alkot, munkájával, hagyományteremtő kezdeményezéseivel

jelentős helyi érték képező erőként értékelhető. Örök példázata annak, hogy közösségi élet, közösségi értékek nélkül nincs társadalmi összetartozás és fejlődés.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Heitler László: a KÖR – emlékek a Pápai Képzőművészeti Szabadiskola első 50 évéből. Pápa: JMK, 2000.

Salamon Nándor: Kisalföldi Művészek Lexikona. Győr: Kisalföld Művészetéért Alapítvány, 1998.

A Dunántúli Református Egyházkerület Pápai Főiskolájának Évkönyve 1939-1940.: Szerk: Dr. Tóth Lajos, Fejes Zsigmond. Pápa: Főiskolai Könyvnyomda, 1940.

Szalay László: A Pápai Felnőtt Képzőművész Kör negyven éves története 1949-1989- című dolgozata. A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye. 1989. Kéziratok Orlaitól - Nagy Lászlóig. Szerk. Ézsiás István. In: Pápa: Helytörténeti Múzeum 1981.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe

www.jmkpapa.hu

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:

Fotók: 2 db a Kör 70. évfordulójára szervezett kiállítás 2019. november 19-én lezajlott megnyitójáról, 1 db A. Tóth grafika: Élet a Körben, 2 db a kör tagjainak festményeiről, 3 db az „alapító atyák” műveiről.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

- Dr. Praznovszky Mihály irodalomtörténész:

A Pápai Képzőművész Kör,
mint a város meghatározó művészeti közössége
Ajánlás a helyi értéktárba

A Kör tevékeny, folyamatos és folyamatosan megújuló alkotó közösség, amely immáron két nemzedéknyi idő óta jelen van a városban.

Egyfelől lehet úgy értékelni, hogy a magyar piktúra számára abszolút értékű életműveket nevelt ki. A.Tóth Sándor európai kiválóság lett, Heitler László beépítette magát barokk házaival a magyar gyűjteményekbe, Horváth Lajos grandiózussága egyedülálló a jelenkori magyar festészetben.

És a korábbiak: Somogyi József, Cziráki Lajos, Hénel Gusztáv, Istenes-Iscserekov András, Hencze Tamás – ez olyan erős névsor, amely Pápa városának időtálló helyet biztosít a nemzeti művészet panteonjában.

A pápai képzőművészeti élet kezdetei évszázadokkal korábbra nyúlnak vissza s a folyamatosságuk a lényeges, amelyben európai művészek jönnek-mennek, a városban élnek, kiváló iskolák kiváló rajz- és művésztanárai nevelnek és oktatnak.

És ez a másik meghatározottság. A kiugró életművek mellett a város több intézményében alkotói kör, ifjúsági és felnőtt tagozatok működnek. Diákok, vagyis tanítványok, akikből tanárok lesznek, s akiknek tanítványai ma is jelen vannak. Ez a sor soha nem zárul be.

Nem akarnak mindenkitől művészt nevelni, s a kör tagjai sem akarnak mindenáron nagy művészek lenni. Valami egyszerűt és a legfontosabbat akarják csak: megérteni és megértetni a művészetet, megértetni, hogy ami egy adott képen van műfajtól, technikától függetlenül: miért szép és miért lényeges.

A 70 éves kör mottója lehetne: tanulás egy életen át,

hiszen 70 éve nyitottak. Nem bezárkózók, nem elégszenek meg önmaguk képzésével. Ugyanilyen fontosnak tekintik, hogy mindig jelen legyenek a pápaiak előtt. Hogy közvetlen és közvetett módszerekkel elérjék, hogy a városi polgárság értékelje, értse, szeresse, és élete részének tekintse a kortárs művészetet. „A művészet nem csupán stílus, hanem olyan emberi képesség, amely megkísérli a világot áttekinthetővé és átélhetővé tenni.” – írja Csoóri Sándor, aki mintegy foglalatát adja ezeknek az életműveknek és annak a folytonos művészeti alkotó és nevelő munkának, amely Pápán folyik.

S ezekhez az eltelt évtizedekben megtalálták a bemutatkozás helyszíneit, a hosszabb rövidebb ideig élő városi kiállítóhelyeket, galériákat. Pedagógus Otthon, Somogyi József Galéria, A. Tóth Galéria, Pápai Galéria a Várkastélyban, a művelődési központ tereiben, a városi könyvtár folyosóján, majd a jelenlegi nagytermében, üzemekben, amíg voltak, iskolai aulákban, amíg lehettek.

Nyugodtan írhatjuk le az eltelt 70 évben a város egész lakossága együtt élt a kortárs magyar művészettel, annak jelenségeivel, kimondottan a Pápai Képzőművész Kör folyamatos és értékes tevékenysége révén is.

A pápai alkotók viszonya a művészethez így jellemezhető: hit a művészet örök igazságában, abban, hogy a művészet által mindig, minden időben többek lehetünk, mindannyian, mindenütt – itt Pápán is: pápai festők és pápai nézők egyaránt.

Nemesvámos, 2020. május 14.

dr. Praznovszky Mihály

- Dr. Hermann István könyvtárigazgató

Ajánlás a K ö r

(képzőművészeti tevékenységet folytató önszerveződő egység)

A Pápai Értéktárba történő felvételéhez

Egy-egy önszerveződő társaság létrejöttéhez — véleményem szerint — arra az egy vagy több vállalkozó szellemű, mások számára vonzó elfoglaltságot jelentő programot nyújtani tudó személyre van szükség, aki fontosnak érzi a tevékenységet, amit csinálni szeretnének.

A Pápan működő Képzőművész Kör esetében ez a személy az amerikai és francia kőrútról hazatérő, kicsit bohém, szülőföldjére (Rimaszombatba) visszatérni nem akaró, de nem is tudó, kiforrott személyiségű, világlátott művésztanár A. Tóth Sándor volt.

Ő volt az, aki a szigorú erkölcsű református gimnáziumba úgy igazán bevitte a játszi könnyedséget, a tárgyak és emberek elvonatkoztatott látását, a Szecskát, a kútból vizet húzó parasztlányt, vagy kőfaragót. De ugyanő volt, aki Párizsban még néhány éve új szint adott a bábjátásznak, Vak vadásza meghódította a Montparnasse művészeit és közönségüket.

Tehát egy világlátott, a nyugati képzőművészeti irányzatokat jól ismerő, a művészetet maga is gyakorló ember a megszeppent pápai tízéveseket, meg a maturálni készülő, a kamaszkor delén túl lévő, az életbe kilépni szándékozó majdnem felnőtteket és még sokakat elvitt a művészetek felé. Pl. Csóri Sándort a későbbi költőt, Nagy Lászlót, aki szintén költő lett, de tehetséges festő is lehetett volna, Somogyi Józsefet az iskolát létrehozó szobrászt...

Miért volt fontos az a húszegynéhány év, amit ő eltöltött a képzőművész palánták instruálásával? Azért, mert ezt tovább kellett vinni, mert bele kellett állni a munkába, ezt nem lehetett abbahagyni.

És mindig voltak, lettek utódok. Tanítványok, egykori instruáltak, akik fontosnak gondolták, hogy a mesterüktől kapott útravalót szétosszák a tehetséges szecskák, vagy a felsőbb évesek között.

Hogy csak a legfontosabbakat említsem A Tóth Sándor tanár úr után: Cziráki Lajos, Iscserekov András, Heitler László és Horváth Lajos ... és jönnek-e utánuk? Ha nekem kell rá válaszolni, akkor IGEN. 70 évet nem lehet csak úgy elfeledni, ugyan ez egy lezárt szakasz, de nem fejeződött még be a pálya.

A refiben megvan ugyanaz a szaktanterem, amit a mester rendezett be, sőt az iskolának vannak képzőművészeti osztályai, akik nem alapfokon mutatkoztak be az évközi kiállításokon.

És talán mindig lesz, aki folytatja a 70 éve elkezdett munkát.

Pápa, 2020. június 4.

Dr. Hermann István

Aki szereti a szép és érthető képzőművészeti alkotásokat.

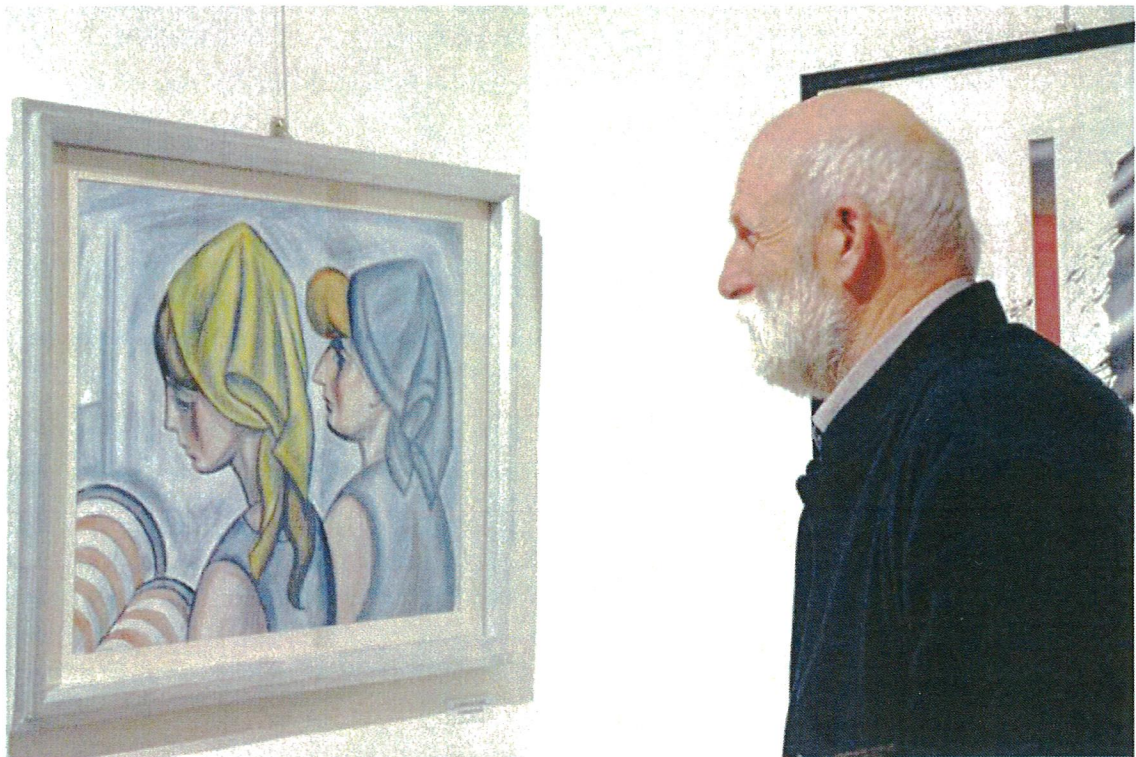
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A fotók megjelentek a papa-ma.hu elektronikus hírportál 2019. november 19. számában, így a felhasználásukra vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat nem releváns.

Fotó a Kör 70 éves kiállításának megnyitójáról: Dr. Praznovszky Mihály

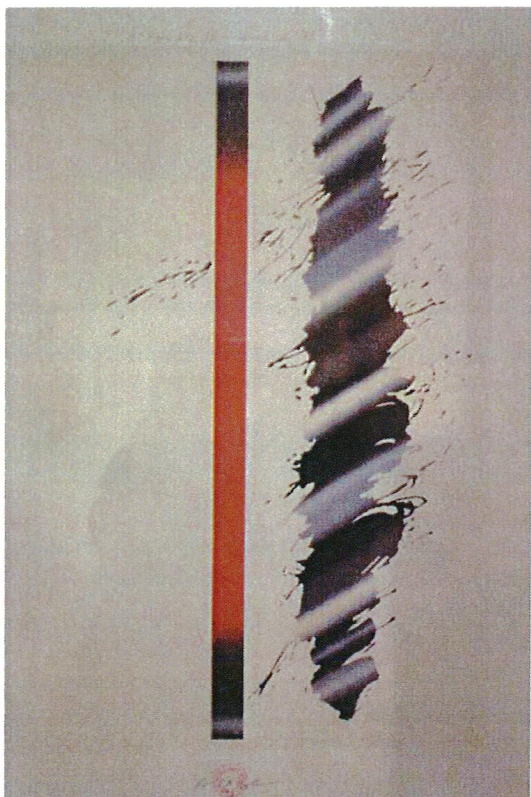

Fotó a Kör 70 éves kiállításának megnyitójáról: mester és tanítványa

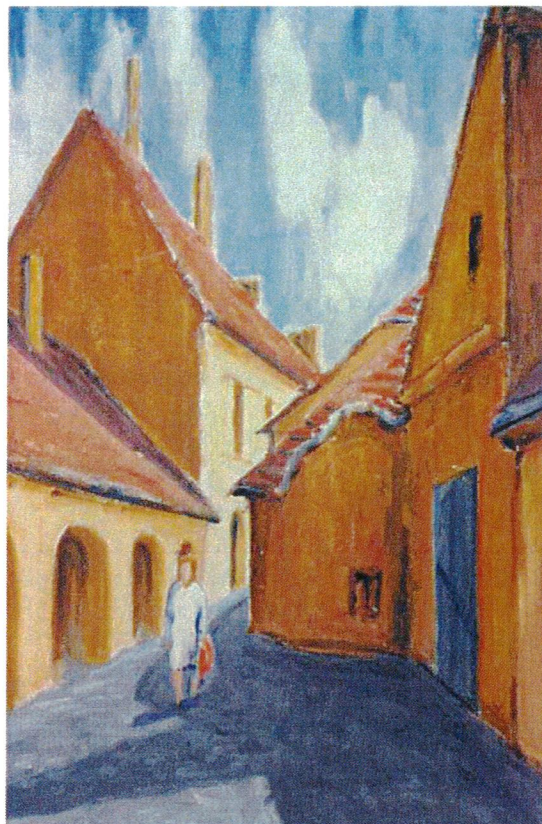

A Tóth Sándor: Élet a körben

Hencze Tamás

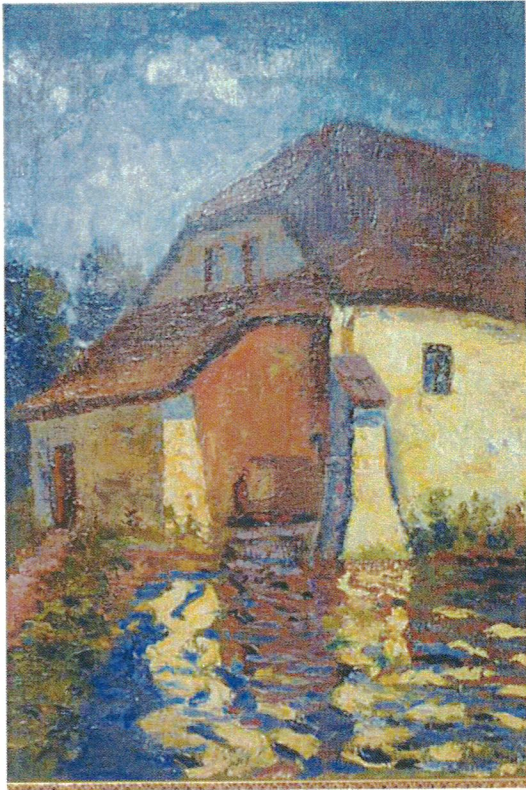
Somfainé Pados Mária

Az „alapító atyák” munkái

Cziráki Lajos

Hénel Gusztáv

A. Tóth Sándor